

תכנון לימודים ודוגמאות

התבססות על תוכנית הלימודים בעת תכנון הלימודים בחינוך לשוני בבית הספר היסודי נועדה להביא את התלמידים להישגים הנדרשים המוצגים בתכנית והמתחייבים ממנה.

- 1 ..... תכנון לימודים ודוגמאות
- 2 ..... זמני הפועל
- 3 ..... אגדות מעשיות ומשלים
- 4 ..... דוגמאות לקישור נושאי הלימוד בלשון אל סוגות ותת-סוגות בכיתות השונות
- 5 ..... הפקת אסופה של סיפורים
- 5 ..... עקרונות מסגרות הזמן
- 5 ..... עקרונות הגיוון
- 6 ..... עקרונות השילוב
- 6 ..... עקרונות הרחבת עולמות השיח
- 6 ..... עקרונות העיגון ההקשרי

זמני הפועל

הידע על הלשון ועל השיח	עקרון המעגליות	עקרון העיגון ההקשרי מסגרות הוראה ולמידה	עקרון השילוב קריאה, כתיבה, האזנה ודיבור בסיטואציות פורמליות ובלתי פורמליות עקרון הרחבת עולמות השיח	עקרון הגיוון סוגי טקסטים	עקרון מסגרות הזמן
הקפדה על שימוש נכון ועקבי בזמני הפועל	א' - ב'	שיחת בוקר, דיווח אחרי משימה לימודית בהרכבים שונים, פעילות הבעה בכתב חיבור אסופה כיתתית של סיפורי הילדים	ילדים מספרים על דברים שקרו להם בכתב ובעל-פה	סיפורים אישיים דיווחים	מטלות קצרות טווח מטלות ארוכות טווח
שימוש והבחנה בצורות הפועל ודרכי בנייתם בבניינים השונים ובזמנים השונים בגזרת השלמים שימוש תקני בזמני הפועל בשפה הדבורה והכתובה	ג' - ד'	ארגון שיטתי של הידע הלשוני בבית הספר בשיעורי לשון, מקרא, אקטואליה ועוד	קריאה והפקה של טקסטים כתובים, פורמליים ובלתי פורמליים האזנה והפקה של טקסטים דבורים בסיטואציות בעלות פורמליות שונה	סיפורים דיווחים ידיעה עיתונאית הוראות פרסומת עלילון טקסט מקראי	מטלות קצרות טווח מטלות ארוכות טווח
שימוש והבחנה בצורות הפועל ודרכי בנייתם בבניינים השונים ובזמנים השונים בגזרת השלמים שימוש תקני בזמני הפועל בשפה הדבורה והכתובה	ה' - ו'	ארגון שיטתי של הידע הלשוני בבית הספר בשיעורי לשון, מקרא, אקטואליה ועוד	קריאה והפקה של טקסטים כתובים, פורמליים ובלתי פורמליים האזנה והפקה של טקסטים דבורים בסיטואציות בעלות פורמליות שונה	סיפורים דיווחים ידיעה עיתונאית הוראות פרסומת עלילון טקסט מקראי	מטלות קצרות טווח מטלות ארוכות טווח

אגדות מעשיות ומשלים

עיסוק בלשון ובשיח	<p style="text-align: center;">עקרון השילוב</p> <p>קריאה, כתיבה, האזנה ודיבור בסיטואציות פורמליות ובלתי פורמליות</p> <p style="text-align: center;">עקרון הרחבת עולמות השיח</p>	<p style="text-align: center;">עקרון העיגון</p> <p>ההקשרי מסגרות הוראה ולמידה</p>	<p style="text-align: center;">עקרון הגיוון</p> <p>סוגי טקסטים</p>	<p style="text-align: center;">עקרון המעגליות</p> <p>פריסה גילאית</p>
<p>מודעות למבנה הסיפורי</p> <p>מודעות לשימוש בזמני הפועל</p> <p>הקפדה על כתיב נכון, סימני פיסוק ואוצר מילים מתאים</p>	<ul style="list-style-type: none"> • קריאת אגדות על ידי המורה • קריאה קולית וקריאה עצמאית של תלמידים • קריאה וסיפור של אגדות מתרבויות שונות שהביאו התלמידים שיחה על אגדות שנקראו הבעה בכתיבה ובציור בעקבות הקריאה: רשמים, סיפורים חדשים, התייחסות לדמויות ועוד • שחזור אגדות בעל-פה ובכתב • שיחה על אירועים שונים לאגדות • המחזה של אגדות 	<p>יהדות</p> <p>מקרא</p> <p>ספרות</p>	<p>אגדות</p> <p>אגדות חז"ל</p>	<p>א' - ב'</p>
<p>שימוש מודע בידע על אפיוני התוכן והמבנה</p> <p>הבחנה בהבדלים שבין כתיבה מדעית לכתיבת אגדות, מעשיות ומשלים</p> <p>שימוש נכון בזמני הפועל</p> <p>הקפדה על כתיב נכון, סימני פיסוק ואוצר מילים מתאים</p>	<ul style="list-style-type: none"> • קריאה עצמאית של תלמידים • קריאה קולית של מעשיות ומשלים • האזנה לקריאת המורה שיחה בעקבות הקריאה • קריאה וסיפור אגדות מתרבויות שונות על ידי • קריאה בעיתוני טבע לילדים על בעלי חיים המופיעים בטקסטים • שחזור בכתב ובעל-פה של מעשיות ומשלים • כתיבה של טקסט בעל קישורים במחשב • חיפוש מידע בספרי יען המחזה • צפיה בסרטים בדיוניים ותיעודיים 	<p>ספרות</p> <p>מקרא</p> <p>טבע ומדע</p> <p>תקשורת המונים</p>	<p>מעשיות</p> <p>טקסטים מידעיים על בעלי חיים או נושא אחר הקשור לטקסטים הנקראים</p> <p>משל</p> <p>המשל המקראי</p>	<p>ג' - ד'</p>
<p>הבחנה במאפייני האגדה, המעשייה והמשל</p> <p>הבחנה במאפיינים משלביים של שפת דיבור לעומת שפה כתובה</p>	<ul style="list-style-type: none"> • קריאה בספרי מעשיות • איסוף סיפורי עדות מפי קרובי משפחה ומכרים • שיחה על הגרסאות השונות לאותן אגדות, מעשיות וסיפורים שהובאו לכיתה • עיבוד מעשיות למחזה כתוב 	<p>ספרות</p> <p>גיאוגרפיה</p>	<p>סיפורי חוק ומשפט</p> <p>מעשיות סביב גיבורים עממיים</p>	<p>ה' - ו'</p>

<p>הבחנה ברבדים ההיסטוריים של השפה דיבור ישיר ועקיף וסימני הפיסוק הקשורים לו הקפדה על כתיב נכון, סימני פיסוק ואוצר מילים מתאים, ושימוש מושכל בקשרים</p>	<ul style="list-style-type: none"> • בניית מאגרי מידע לעיון באגדות, מעשיות, סיפורי עם ומשלים • כתיבה בסוגי טקסטים שונים: מעשיות, ריאיון, מחזה, מצגת • סיפור סיפורים בפני קהל • הצגת הנושא בפני קהל • האזנה למעשיות מוקלטות מפי מספרי סיפורים • העברה מסיפור בעל-פה לסיפור בכתב • קריאה בספרי מידע • צפייה בסרטים בדיונים ותיעודים 	<p>חברה</p> <p>מורשת העדות</p> <p>תקשורת</p>	<p>טקסטים מידעיים על מאפייני המעשיה ודרך איסוף המעשיות וכתיבתן</p> <p>מדרש ואגדה</p>	
---	---	--	--	--

רשימת יצירות הספרות בנספח לתכנית

דוגמאות לקישור נושאי הלימוד בלשון אל סוגות ותת-סוגות בכיתות השונות

סוגות ותת סוגות	הכיתות	נושאים מתחום הלשון
<p>- סיפור בגוף שלישי, סיפור בגוף ראשון - גוף ראשון ושני כגופים שליטים בדיאלוג הספרותי - שינוי מגוף שלישי בסיפור לגוף ראשון ושני - בדיאלוג הספרותי - ציטוט בגוף ראשון בידעה העיתונאית - השימוש בדיבור הישיר בעלילון</p>		הגופים
<p>- ריבוי שמות ותארים בקטעי תיאור לעומת קטעי עלילה בסיפור תארים בסיסמאות פרסומת - מרכזיותם של שמות בכותרות ספרים, כותרות פרקים וכד' - שמות (כללים ופרטיים) בשלטי חנויות - שמות בפירוט החומרים בספרי בישול - שמות בפירוט חלקי מכשיר בהוראות הפעלה - שימוש בשמות ובתארים במפתח נושאים ובתוכן העניינים - אבחנה סגנונית משלבית (לשון דיבור/לשון כתב) - שמות בכינויי קניין חבורים ופרודים בפרסומת, בעלילון, בתיאורים ביצירות ספרות ועוד - שמות ותארים במילון</p>		שמות ותארים
<p>- משקלי שמות בעלי המקצוע בלוח "דרושים" בעיתון - שמות לועזיים לעומת שמות עבריים בעיתון, ביצירות ספרות</p>		משקלי השם

<p>- חידושי מילים בעברית על ידי זיווג של שורש ומשקל ב"דע לשונך", למשל</p>		
<p>- השימוש בפועל בידיעה עיתונאית - שימוש בשמות פעולה במקום פעלים, הבחנה בין צורת הפעיל לצורת הסביל - הפועל כמאניש את התיאור בשירה ובסיפורת - הפועל בסיפור עלילה - שימוש בזמן עבר - הפועל בחוקים ובהוראות פעולה - ציווי ותחליפיו - אבחנה סגנונית/משלבית (לשון דיבור ולשון כתב) - ציווי של לשון כתב וציווי של לשון דיבור) בעלילון, בפרסומת, בהוראות - זמן הווה כזמן מרכזי בערך אנציקלופדי (בתיאור תופעות בעולם) ובמאמרים מדעיים - מעברים מעבר להווה בסיפורת - שימוש בהווה בהודעות ומודעות - פעלים בבניינים שונים ובזמנים שונים דרך הצגתם במילון</p>		<p>הפועל</p>

הפקת אסופה של סיפורים

עקרון מסגרות הזמן

משך הפעילות :
מטלה ארוכת טווח

נחשפים לטקסטים:

- סיפורים מסוגות שונות/ מסוגה נבחרת,
- אסופות של סיפורים למיניהן,
- אוטוביוגרפיות/ קטעים אוטוביוגרפיים
- מפיקים טקסטים:
- סיפורי בדייה, אגדות ומעשיות, סיפורי חיים,
- סיפורי בלשים, אוטוביוגרפיות, הזמנות,
- רשומות (תוכן העניינים), הקדמה/מבוא

עקרון הגיוון

שליבים מתוכננים:

- התלמידים והמורה קוראים סיפורים מסוגות מגוונות או סיפורים מסוגה אחת שנבחרה מראש.
- התלמידים והמורה משוחחים על הטקסטים שקראו.
- התלמידים והמורה מתייחסים למוסכמות הסוגה ודנים בהן.
- התלמידים בוחרים את הסוגה לעריכת האסופה ומגדירים את קהל היעד והמטרה.
- התלמידים אוספים חומרים לכתיבת הסיפורים שלהם ומארגנים אותם.
- התלמידים משתפים עמיתים ומורה בשיקולי הארגון.
- כל אחד מהתלמידים כותב סיפור או משתתף בכתיבת סיפור.
- התלמידים משתפים עמיתים ומורה בהערכה וביקורת.
- התלמידים מעריכים ועורכים את הטקסט בעקבות הביקורת מבחינת המבנה, התוכן ודרכי ההיצג שלו.
- התלמידים והמורה מקבצים את הסיפורים לאסופה.
- התלמידים כותבים טקסט אוטוביוגרפי לשילובו באסופה.
- התלמידים כותבים הקדשה, דברי תודה והקדמה תוך התוודעות לדרכים שבהן טקסטים כאלה מופיעים באסופות שונות.
- התלמידים והמורה מחליטים לגבי חלוקה פנימית של האסופה (פרקים, עמודים, שערים ועוד) ולגבי איור וביצוע האיורים.
- התלמידים כותבים את תוכן העניינים.
- התלמידים מעצבים את העטיפה.
- התלמידים והמורה מחליטים על דרכי ההפצה, כגון אירועים המיועדים להציג את הספר בפני הורים, חברים, כיתות אחרות, וכותבים הזמנות, דף מידע, המלצה ועוד.

עקרון השילוב

עקרון הרחבת עולמות השיח

הקשרי פעילות בית ספרית: אירוע כיתתי או בית ספרי המצריך כתיבת אסופה והצגתה הקשרים תוכניים במסגרת תחומי דעת שונים: ספרות, אמנות, הסטוריה

עקרון העיגון ההקשרי

נושאים בלשון ובשיח

בחינת אפיוני תוכן, מבנה וצורה של הסוגה שנבחרה לאסופה
בחינת נושאים הקשורים ישירות לעריכת אסופה ולהוצאתה לאור, כגון חלוקה לפרקים, תפקיד הטקסטים הנלווים לסיפורים (כותרות, פתח דבר, סוף דבר, תוכן עניינים, איורים)
בדיקת כתיב, תקינות לשונית, סימני פיסוק, אוצר מילים מתאים